

רודזיה: חרוזי

הזכוכית של

אבל מוזרוה

לקורא הישראלי היתה התמונה מוכרת באורח כימעט מביך.

ראש-ממשלה בריטי חדש עולה לשילטון על מצע ניצי ובלתי-מתפשר כלפי אפריקה השחורה. מרגרט תאצ'ר באופוזיציה היתה תומכת נלהבת בממשלה החדשה, שהקים הבישוף השחור אבל מוזרוה ברודזיה. מוזרוה הוקע כבונד בכל רחבי אפריקה השחורה, והחזית הפטריוטית, בראשותם של ג'ושוע נאקומו ורוברט מוגבה ניהלה נגדו מלחמת-חורמה. אך תאצ'ר הכריזה שאין בדעתה לדבר עם הגוף המתקרא „החזית הפטריוטית“. היא ותומכיה היו, מאז ומתמיד, את האגף הימני הקיצוני במפלגה השמרנית הבריטית, שתמך בדרום-אפריקה ובמתיישבים הלבנים ברודזיה, ששאג בגלוי את העולם השלישי ואת השחורים כבריטניה עצמה, ושחלם על הקמת קומונוולט לבן.

כמו מנחם בגין, החלה גם תאצ'ר את כהונתה ביד רמה. בתחילת יולי הודיעה על מדיניות חדשה כלפי רודזיה. היא לא העזה להודיע על הכרה במישטרו של הבישוף

קה, מייקל מאנלי. תאצ'ר הועמדה פחות או יותר לפני עובדה.

בריטניה לקחה על עצמה אחריות ליוזם חוקה חדשה לרודזיה, שתקצץ באורח דרסטי את השפעת המיעוט הלבן בארץ זו. בריטניה תקרא לוועידה חדשה, שבה ישתתפו „מנהיגי המחבלים“, מוגבה ונאקומו, ותפקח על בחירות חדשות.

תומכיה הנלהבים ביותר של תאצ'ר הקימו שערוריה רבתי. חברי-הפרלמנט הימניים, ג'וליאן אמרי וסטיבן הייסטינגס, הוקיעו את בגידתה של תאצ'ר התרפסותה לפני „הדיקטטורים“ של מדינות העימות השחורות. הייסטינגס אף הוסיף שגב' תאצ'ר הולכת בדרכיו של שארל דה-גול באלג'יריה, ומאמצת את מדיניות-החוף הסוציאליסטית של מיפלגת-הלייבור.

עצמאות חד-צדדית. החל בנובמבר 1965 מסובך כות כל ממשלות בריטניה במאבקים בלתי-פוסקים עם המתיישבים הלבנים של רודזיה מזה, ועם ממשלות אפריקה השחורה מזה. ב-1965, שנתיים אחרי שהפדרציה הרודזית התפרקה וזמביה ומלאווי זכו בעצמאותן, הכריז מנהיג „החזית הרודזית“ הלבנה איאן סמית, על עצמאות חד-צדדית מבריטניה, והוכרז כמורד על-ידי מעצמת-האם.

סמית, לשעבר טייס קרבי בחיל-האוויר המלכותי הבריטי, ביקש להנציח את שילטונו של המיעוט הלבן ברודזיה. 150 אלף לבנים שלטו ללא מצרים על ששה מיליון שחור רים, נהנו בלבדית מזכות-בחירה, משליטה על כל המשא-בים ועל כל זרועות השילטון.

תוך 14 שנים גדלה האוכלוסיה הלבנה כמעט פי שניים. 45% מרבע מיליון הלבנים ברודזיה עלו לשם מאז 1965, כדי לנצל עד תום את ההזדמנויות הכלכליות הנדירות שנוצרו על-ידי העבודה הוולה והמערכת המתוחכמת של זכויות-יתר אינסופיות שצברו להם הלבנים.

איאן סמית שלט ברודזיה ביד ברזל. מורדים שחורים נכלאו בכת-יסוהר ובמחנות-ריכוז. צבא רודזי „מעורב“ (דהיינו מפקדים לבנים ונושאי-כלים שחורים) הלהיב את דמיונם של הגיוענים בכל העולם במיבצע-יתגמול נועזים, „בנוסח ישראלי“, נגד החזית הפטריוטית, כולל שחיטות בסיגנון קיבייה מעבר לגבול, בעיקר בזמביה ובמוזמביק. מנהיגי החזית הפטריוטית נהנו מעורף מוצק ומתמיכה רחבה בכל אפריקה, ובעיקר ממדינות העימות — זמביה, מוזמביק, אנגולה וטנזניה.

ברודזיה שורר שילטון צבאי, השחורים בישובי הספר נסגרו במעין מושבות-עונשין, תחת מישטר חמור, כשהם נקרעים בין אהדתם לחזית הפטריוטית לבין פחדם מתיגרת-ידה של המישטרה החשאית הרודזית.

מיתוסים של ריכוז. לבנים שהם כחמישה אחוז, מדכאים ושולטים ללא מצרים ב-95% שחורים. יש תמיד צורך בצידוקים ובמיתוסים, שיעניקו לדיכוי לגיטימציה והגיון פנימי, אפלו מעוות.

בעשרים השנים האחרונות נכתבו מאות ספרים על

צלם אנוש, בריות נחותות השטופות באמונות תפלות ובפולחנים מיסותריים אך מגוחכים. המתיישב הלבן למד „להכיר את השחורים“, התשובה היחידה למנטליות הפרי-מיטיבית שלהם היא בהפעלה ברוטלית של הכוח הלבן המאורגן והממוסד. „הם מבינים רק את שפת-הכוח“

במאה ה-19 רוחחו כבריטניה סיפורים על אוצרות שלמה המלך, „זהב אופיר“, החבויים ברודזיה. אגדות אלה איפשרו למייסד הנוכחות הלבנה באזור, סר ססיל רודן, שעל שמו נקראת הארץ, להציג את הפלישה לאזור כחלק בלתי-נפרד מהמסורת האירופית המקודשת, הנשענת על מיתוסים תנ"כיים. המיתוס הרודזי הלבן מעמיד במרכזו את מיפעלו היוצר והמפרה של המתיישב הלבן. הלבנים יוצרים אומה חדשה, מפריחים את השממה, מבערים את הגזינגלים, נלחמים בפיגור השיבטי, בשם הנאורות האירופית.

הלבנים הבינו שרק תיאוריה של עליונות גזעית תוכל להנציח את זכויות-היתר שלהם. סיפורתם „מרוסט“ (כלשונו של אריאל שרון) בסטריאוטיפים שחורים נחותים, אבל ברקע קיים גם הפחד מהאדם השחור.

בעיקר חוששים הלבנים משחורים שנהנו מחינוך ומהש"כ לה אירופיים. הטיפוס השלילי בסיפור הלבנו הוא בוגר אוניברסיטה מוסקבאית. הוא תפס את מקומו ברוסאי-האלייל כדמות הודונית והמאיימת. כמו שבידיו מבעתת את שרון ורופל הישראליים, חושש הגוען הרודזי מאיש המחותרות הרציני, הממושקף וחמור-הסבר, שחינוכו האי-רופי אינו אלא מסוה, המאפשר לו להפיץ את הרעל החתרני ולגייס „מחבלים“ חדשים לחזית הפטריוטית. לא נעדר, כמובן, גם הסינדרום של „העולם כולו נגדנו“. המתנחל הלבן עומד לא רק נגד מדינות אפריקה וה„מחבלים“, שזכו בכרה כלל-עולמית, אלא גם נגד מוזימה הנרקמת נגדו באו"ם, בלונדון, במוסקבה וכי-ושינגטון.

תמיכתה האיתנה של דרום-אפריקה, ועוצמת המיתור-סים, לא הספיקו כדי להנציח את הדיכוי. ההתנגדות הבינלאומית למישטר הגזעני ברודזיה, הלהץ של מדינות-העימות, שהתגבר עם השתהרותן של מוזמביק ואנגולה מעולה של פורטוגאל, ובעיקר הסנקציות הכלכליות הכריחו את איאן סמית להפס מוצא. לצורך זה הוא שלף קלף שחור, חדש ומתוחכם. הוא העביר את השילטון לבישוף השחור אבל מוזרוה.

הוא נוכח לדעת כי אברהם לינקולן צדק באומר: „איי אפשר לרמות את העולם כל הזמן.“

פנים שחורות, ש"ב לבן. בתחילת הקיץ של 1979 הוכתר הבישוף אבל מוזרוה כראש ממשלתה של רודזיה. היה זה הישג תעמולתי לא-מבוטל לאיאן סמית ולמתנחלים הלבנים. בדומה למנחם בגין ולחוננית האוטונומיה שלו, יום גם סמית מיבצע-הטעייה מבריק. אך נראה עתה שגם הוא עולה על שירטון המציאות הבינלאומית העויינת. לאיאן סמית יש נכס שבגין יכול רק לחלום עליו:

ראש-הממשלה מוזרוה

— ואריק שרון מרסד

חיילי-מילואים רודזיים

העולם כולו נגדנו —

הוא רכש לעצמו משתף-פעולה שחור, נלהב ולא נעדרי-כישרונות, כדי לשבור את טבעת-המצור שחנקה את רודזיה ולשכנע, לפחות את המעוניינים, שרודזיה עברה לשילטונו של הרוב השחור.

ואמנם, לפחות בישראל, הציגו אמצעי-התיקשורת את מוזרוה ברוח אהדת, והטלוויזיה של יוסף לסי קשרה לו כתריום. באפריל 1979 נערכו ברודזיה בחירות, שהנחילו ניצחון עצום לציר מוזרוה-סמית. 63.9% מהאוכלוסיה השתתפו בבחירות.

התעמולה הרודזית עבדה שעות נוספות, כדי להסוות (המשך בעמוד 56)

רודזיה הלבנה, מנקודת-ראותו של המתנחל. אולי קשה לדבר על מסורת של סיפורת נחלנית, אבל קיים, כמובן, מכנה משותף, שאיננו זר לישראלים. המתנחלים הלבנים מתוארים תמיד כשומר-הסף של הציביליזציה הלבנה, בעיבורה של שממה פראית, המאכלסת על-ידי תושבים פרימיטיביים וצמאיים. בויכוחו ההיסטורי הקולקטיבי של הלבנים ברודזיה מקננים, מאז סוף המאה הקודמת, המאירעות של 1896-97, שבהם נהרגו כעשירית ממתנחלי רודזיה. הלבנים לא ראו, כמובן, ב„מאורעות“ התקוממות טבעית נגד פולש זר, אלא מילחמת בני-חושך בבני-אור. האפריקאים השחורים מתוארים במיתוסים הלבנים כנטולי

מוזרוה (כפי שבגין לא העז לספח את הגדה-המערבית הכבושה), אך הודיעה שבריטניה תפסיק את הסנקציות הכלכליות, צעד המקביל להרבה אלוני-מורה של מנחם בגין.

אלא שוועידת חברי-העמים הבריטיים, עמדתו של הנשיא ג'ימי קארטר והלחץ הכבד בעולם השלישי החזירו את תאצ'ר למציאות במהירות רבה. השבוע, בלוסאקה, בירת זמביה, נאלצה לחתום על מיסמך שעורר את חמתו של האגף הימני במפלגתה. המיסמך נוסח על-ידי המבריק שבכל שליטי אפריקה, נשיא טנזניה יוליוס ניררה, ועל-ידי ראש ממשלת ג'מיי